

Tietopalvelut
Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

SOSIAALIHUOLLON YKSIKÖIDEN ILMOITTAMINEN SOTE-ORGANISAATIOREKISTERIIN

Kohderyhmät	Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarjoajat Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarjoajat Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien valmistajat
Voimassaoloaika	Tämä ohje tulee voimaan välittömästi ja on voimassa toistaiseksi

Tietopalvelut

Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

Tausta ja perustelut

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiorekisteriä Kansallisessa koodistopalvelussa¹. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen (Kanta-palvelut) käyttöönotto ja hyödyntäminen edellyttävät toiminta- ja palveluyksiköiden ilmoittamista sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiorekisteriin. Sote-organisaatiorekisterin sisällön määrittelystä vastaa THL ja sisällön tuottamisesta kukin Kanta-palveluihin liittyvä organisaatio.

Sote-organisaatiorekisterin tietoja tarvitaan Kanta-palvelujen käytössä. Se muodostaa perustan myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden kuvaamiselle. Sosiaalihuollossa sote-organisaatiorekisteri on lisäksi välttämätön osa asiakastietojen suojaamista. Asiakastietojen käsittely Kanta-palvelujen avulla edellyttää asiayhteyden todentamista asiakkaan ja tietoja käsittelevän työntekijän välillä. Asiayhteyden todentaminen perustuu siihen, että asiakkaalla on voimassa oleva palveluyksikön asiakkuus samassa palveluyksikössä, johon työntekijän työtehtävät kohdistuvat. Palvelunantajan henkilöstöön kuuluville työntekijöille on siis määriteltävä palveluyksiköt, joissa he työskentelevät, ja näiden palveluyksiköiden tulee olla identtisiä niiden palveluyksiköiden kanssa, joihin asiakkaille muodostetaan asiakkuus.

Toinen keskeinen sote-organisaatiorekisterin käyttötarkoitus liittyy sosiaalihuollossa asiakasasiakirjojen hallintaan. Palveluyksikkö on asiakasasiakirjojen metatieto, jota voidaan hyödyntää asiakastietojen hakemisessa Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistosta.

Organisaatiorekisterin käytöstä julkaistu ohjeistus on saatavissa THL:n verkkosivuilla². Terveydenhuollon yksiköiden ilmoittamisesta rekisteriin on julkaistu ohje vuonna 2010³. Vuonna 2017 julkaistussa toimintaohjeessa *Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden merkitseminen Sote-organisaatiorekisteriin* ohjataan organisaatiorekisterin tietokenttien käyttöä, kun myös sosiaalihuollon yksiköt ilmoitetaan rekisteriin. Sote-organisaatiorekisterin teknisessä ohjeessa selvennetään rekisterin sisältämien kenttien käyttöä. Tämän ohjeen tarkoituksena on tarkentaa aiemmin julkaistuja ohjeita sosiaalihuollon yksiköiden tunnistamisessa ja nimeämisessä.

Kanta-palveluihin liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantaja solmii liittymissopimuksen Kelan kanssa. Sote-organisaatiorekisterissä liittymissopimuksen solmivasta organisaatiosta käytetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain⁴ mukaisesti nimitystä *toimintayksikkö*. *Sosiaalihuollon toimintayksiköllä* tarkoitetaan sote-organisaatiorekisterissä asiakasasiakirjalain tarkoittamaa palvelunantajaa⁵. Palvelunantaja määrittellään asiakirjalaisa viittaamalla sekä sosiaalipalvelujen järjestämisvastuussa olevaan viranomaiseen että yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa tarkoitettuun toimintayksikköön. Toimintayksiköllä tarkoitetaan siinä *toiminnallista kokonaisuutta*, jossa tuotetaan asiakkaalle sosiaalipalveluja⁶.

¹ <http://91.202.112.142/codeserver/pages/classification-view-page.xhtml?classificationKey=421&versionKey=501>

² <https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/tiedon-ja-vaatimusten-yhdenmukaistaminen/koodistopalvelu/tekniset-ohjeet/sote-organisaatiorekisteri>

³ SOTE-organisaatiorekisterin tiedot. Ohje terveydenhuollon yksiköiden tietojen ilmoittamisesta kansalliseen koodistopalveluun. THL 2/2010.

⁴ Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 2§, kohta 4.

⁵ Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015, 3§, kohta 3.

⁶ Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011, 3§, kohta 2.

Tietopalvelut

Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

Sosiaalihuollon *palvelunantaja* ovat palvelunjärjestäjän, palveluntuottajan ja palveluntoteuttajan tehtäviä hoitavat viranomaiset ja yksityiset palveluntuottajat.⁷ Palvelunjärjestäjän tehtäviin kuuluvat muun muassa vireille tulleiden sosiaalihuollon asioiden käsittely ja ratkaiseminen, palvelutarpeen arviointi, asiakkuuden suunnittelu sekä sosiaalipalvelujen järjestäminen asiakkaiden tarpeita vastaavasti. Palvelunjärjestäjä voi myös tuottaa sosiaalipalvelut itse tai hankkia tarvittavat palvelut palveluntuottajalta. Palveluntuottaja voi organisoida palvelun tuottamisen käytännössä myös palveluntoteuttajan avulla.

Palvelunantajan organisaatio koostuu yhdestä tai useammasta *palveluyksiköstä*. Kanta-liittymissopimuksen piiriin kuuluvat ne palvelunantajat ja palveluyksiköt, jotka on merkitty sote-organisaatiorekisteriin. Sote-organisaatiorekisterissä yksikkö on kohde, joka yksilöidään ainutkertaisella OID-tunnuksella, nimetään ja määritellään joukolla sitä kuvaavia tietoja⁸.

Organisaatioiden yksiköistä ja niiden sijaintipaikoista käytetään erilaisia nimityksiä eri yhteyksissä. Toimipaikalla tarkoitetaan yleensä yhdessä paikassa sijaitsevaa ja yhdellä toimialalla toimivaa eli pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluja tuottavaa yksikköä. Toimipisteellä tai palvelupisteellä tarkoitetaan useimmiten fyysistä tilaa, jossa organisaatio harjoittaa toimintaa. Yksiköiden ilmoittamisessa organisaatiorekisteriin on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko kyse organisaatioyksiköistä vai fyysisistä sijaintipaikoista. *Sosiaalihuollon toiminta- ja palveluyksiköt ovat toiminnallisia organisaatioyksiköitä*, jotka voivat toimia yhdessä tai useammassa toimipisteessä. Toisaalta yhdessä toimipisteessä voi toimia useampi kuin yksi palveluyksikkö. On tärkeää erottaa, milloin yhdessä toimipisteessä tapahtuva toiminta muodostaa toiminnallisesti oman yksikkönsä ja milloin kyse on palvelupisteestä, jossa eri palveluyksiköt toimivat.

Sosiaalihuollon yksiköiden ilmoittaminen sote-organisaatiorekisteriin

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiorekisteriin ilmoitetaan toiminnallisia organisaatioyksiköitä, ei fyysisiä sijaintipaikkoja, mutta jokaisella yksiköllä on myös osoite. Sosiaalihuollon toiminta- ja palveluyksiköt ilmoitetaan seuraavien periaatteiden mukaisesti.

1. Yksikköhierarkia

Organisaatiorekisteriin merkitään ylimmäksi tasoksi (0-taso) se organisaatio, jolla on Y-tunnus. Jos tällä ylimmän tason organisaatiolla on myös vastuu sosiaalipalvelujen järjestämisestä tai tuottamisesta, se merkitään rekisteriin sosiaalihuollon toimintayksiköksi. Jos järjestämisvastuu on organisaation alemmalla tasolla, 0-tason organisaatiota ei merkitä toimintayksiköksi eikä palveluyksiköksi, vaan ne saavat arvon F (false). Jos Kanta-palveluihin liittymissopimuksen solmiva organisaatio toimii käytännössä yhtenä organisaatioyksikkönä, sen on kuitenkin ilmoitettava organisaatiorekisteriin toimintayksikön lisäksi vähintään yksi palveluyksikkö.

Organisaatiorekisterin tarkoituksena ei ole kuvata palvelunantajan organisaatiohierarkiaa kokonaisuudessaan. Etenkin suurissa organisaatioissa organisaatiohierarkian välitasojen merkitseminen voi kuitenkin selkeyttää kokonais kuvaa, joten se ei ole kiellettyä. Organisaatiohierarkian tasoja, jotka kuvaavat palvelujen

⁷ Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015, 3§, kohta 3.

⁸ SOTE-organisaatiorekisterin tiedot. Ohje terveydenhuollon yksiköiden tietojen ilmoittamisesta kansalliseen koodistopalveluun. THL 2/2010, sivu 8.

Tietopalvelut

Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

tai yksiköiden ryhmittelyä, ei merkitä sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palveluyksiköiksi. Palveluyksiköitä ovat ainoastaan ne yksiköt, joissa asiakastyötä tehdään ja asiakas oikeasti asioi.

Jos rekisteriin ilmoitetaan organisaatiohierarkian eri tasoille kuuluvia yksiköitä, rekisteriin ei tarvitse kuvata näiden keskinäisiä suhteita. Kanta-palvelujen käytön kannalta on kuitenkin oleellista, että kaikki toiminnalliset yksiköt, joissa asiakkaan asioita ja asiakastietoja käsitellään, on merkitty sote-organisaatiorekisteriin. Yksikköhierarkia on hyvä kuvata samoilla periaatteilla sekä sosiaali- että terveydenhuollon yksiköille. Tämä helpottaa organisaatiorekisterin ylläpitoa. Alla on kaksi esimerkkiä erilaisista tavoista ilmoittaa yksiköt sote-organisaatiorekisteriin.

Esimerkki 1: Eksote

Lyhenne	Hierarkiataso	Sos.huollon toimintayksikkö	Terv.huollon toimintayksikkö	Sos.huollon palveluyksikkö	Terv.huollon palveluyksikkö
Eksote	0	T	T	F	F
Perhepalvelut, Eksote	1	F	F	F	F
Lastensuojelu, Eksote	2	F	F	F	F
Lastensuojelun sosiaalityö kp, Eksote	3	F	F	F	F
Lastensuojelun sosiaalityö, Eksote	4	F	F	T	F

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimintayksikkö (Eksote) on organisaation ylin taso ja samalla Y-tunnuksen omistava toimintayksikkö. Tasoilla 1–3 on kuvattu organisaatiohierarkian tasoja, jotka eivät ole toimintayksiköitä eivätkä palveluyksiköitä. Eksoten esimerkissä organisaatiohierarkiaan on sisällytetty tietoa myös käytettävistä kustannuspaikoista. Kaikki sosiaalihuollon palveluyksiköt on ilmoitettu tasolla 4.

Esimerkiksi 2: Helsingin kaupunki

Lyhenne	Hierarkiataso	Sos.huollon toimintayksikkö	Terv.huollon toimintayksikkö	Sos.huollon palveluyksikkö	Terv.huollon palveluyksikkö
Helsingin kaupunki	0	F	F	F	F
Helsingin sote	1	T	T	F	F
Puistolantie palvelutalo, Helsingin sote	2	F	F	T	F
Perheneuvola, Helsingin sote	2	F	F	T	F

Helsingin kaupunki on Y-tunnuksen omaava organisaatio, joten se merkitään organisaatiorekisteriin tasolle 0. Helsingin kaupunki ei ole toimintayksikkö eikä palveluyksikkö, Toimintayksiköitä ovat 1-tasolle merkityt organisaatiot Helsingin sote sekä Työterveys Helsinki. Helsingin soten organisaation eri tasoja ei ole kuvattu sote-organisaatiorekisterissä, vaan kaikki tasolla 2 kuvatut yksiköt ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköitä.

Tietopalvelut

Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

2. Sosiaalihuollon toimintayksikkö

Sosiaalihuollon toimintayksiköksi merkitään organisaatio, jolla on lainsäädäntöön perustuva vastuu sosiaalipalvelujen järjestämisestä tai joka katsotaan sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisistä palveluntuottajista annetun lain⁹ mukaan palveluntuottajaksi. Vuoden 1982 sosiaalihuoltolaissa¹⁰ asetetaan sosiaalipalvelujen järjestämisvastuu kunnan monijäseniselle toimielimelle, joka organisoii toiminnan kunnan sosiaalitoimeksi tai yhdessä toisen kunnan kanssa perustettavaksi kuntayhtymäksi. Sosiaalihuollon toimintayksikkö on silloin esimerkiksi kunnan sosiaalitoimi, kunnan sosiaali- ja terveystoimi tai sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Hallituksen esityksessä maakuntalaiksi säädetään maakunnalle sosiaali- ja terveystoimien järjestämisvastuu. Yksityinen palveluntuottaja ilmoittaa toimintayksiköksi organisaatiotason, jolla on Y-tunnus ja joka solmii Kanta-liittymissopimuksen ja vastaa sosiaalipalvelujen tuottamisesta.

Yllä kuvatuista esimerkeistä Eksote on organisaation ylin taso ja samalla sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikkö. Helsingin kaupunki on Y-tunnuksen omistava kuntaorganisaatio, mutta toimintayksikkö on seuraavalla organisaatiotasolla (1-taso) kuvattu Helsingin sote.

3. Sosiaalihuollon palveluyksikkö

Sosiaalihuollon toimintayksiköllä on vähintään yksi palveluyksikkö, sillä toimintayksikkö ei voi samalla toimia palveluyksikkönä. Sosiaalihuollon palveluyksiköiksi merkitään vain yksiköitä, joissa käsitellään sosiaalihuollon asioita ja asiakastietoja osana kansalaisille tarjottavaa sosiaalihuoltoa tai annetaan sosiaalipalveluja. Sosiaalihuollon palveluyksiköiksi ilmoitetaan toimintayksikön alaisuudessa toimivat organisaatioyksiköt, jotka ovat *taloudellisen seurannan ja toiminnan johtamisen kannalta toisistaan erillisiä toiminnallisia yksiköitä*.

Palveluyksikkö voi olla esimerkiksi sote-kuntayhtymän sosiaalityön yksikkö, joka tarjoaa sosiaalityön palveluja useissa eri palvelupisteissä toiminta-alueensa eri kunnissa. Palveluyksikön työntekijät voivat silloin palvella asiakkaita yhdessä tai useammassa palvelupisteessä. Palvelupiste tai fyysinen sijaintipaikka ei ole sote-organisaatiorekisteriin ilmoitettava palveluyksikkö, ellei sillä ole omaa organisaatorakennetta. Palveluyksikölle annetaan aina osoite, mutta käytännössä sen toiminta voi olla liikkuvaa tai tapahtua useissa eri palvelupisteissä.

Palveluyksikkö voi olla myös yhden oven takana toimiva pienehkö yksikkö. Olennaista on, että palveluyksiköllä on oma organisaatorakenteensa, määritellyt tehtävät tiettyjen sosiaalipalvelujen tai palveluprosessin toteuttamisessa ja useimmiten myös oma talousarvio ja esimies. Koska palveluyksikkö toimii asiayhteyden todentamisen perustana, sitä ei kannata määritellä liian pieneksi, ettei asiakkaan asioiden hoitaminen hankaloidu esimerkiksi työntekijän poissaolon aikana. Jos palveluyksiköksi taas määritellään liian suuri organisaatiokokonaisuus, työntekijöille muodostuu pääsy turhan laajan asiakasjoukon asiakastietoihin.

Yksikössä käytössä olevalla asiakas- tai potilastietojärjestelmällä ei ole merkitystä yksikön määrittelyyn sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palveluyksiköksi. Yksikössä voidaan käyttää yhtä tai useampaa asiakas- tai potilastietojärjestelmää. Seuraavassa esimerkissä on ote Eksoten organisaatiorekisteristä. Siinä esiintyy kaksi sosiaalihuollon palveluyksikköä. Toinen niistä on sosiaalityön yksikkö, joka tarjoaa asiakkaille sosiaalityön palveluja eri puolilla toiminta-aluetta. Yksikölle on kuitenkin ilmoitettu osoite, joka kuvaa sijaintia, josta käsin yksikön toimintaa hallinnoidaan. Toinen palveluyksikkö on *Mansikkarinteen lasten ja nuorten koti*, joka toimii Imatralla sijaitsevassa toimipisteessä. Samassa osoitteessa toimii myös turvakoti. Esimerkin

⁹ Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011

¹⁰ Sosiaalihuoltolaki 710/1982, 6§

Tietopalvelut

Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

palveluyksiköt ovat itsenäisiä organisaatioyksiköitä, mutta niiden suhde fyysiseen sijaintipaikkaan on erilainen.

Lyhenne	Hierarkiatarso	Sos.huollon toimintayksikkö	Terv.huollon toimintayksikkö	Sos.huollon palveluyksikkö	Terv.huollon palveluyksikkö
Eksote	0	T	T	F	F
(välitasot)	1 ... 3	F	F	F	F
Lastensuojelun sosiaalityö, Eksote	4	F	F	T	F
Mansikkarinne, Eksote	4	F	F	T	F

4. Yhteys henkilöstön työyksiköiden määrittelyyn

Sote-organisaatiorekisteriin merkittyjen sosiaalihuollon palveluyksikköjen tulee olla identifioitavissa samoiksi yksiköiksi, joihin palvelunantaja liittää henkilöstönsä työtehtävät. Kanta-palveluihin liittyminen edellyttää työntekijän ja asiakkaan välisen asiayhteyden todentamista asiakastietojen käsittelemiseksi. Asiayhteyden todentaminen perustuu siihen, että työntekijä työskentelee siinä palveluyksikössä, jossa asiakkaana olevan henkilön asiaa käsitellään. Henkilöstön työtehtävien kohdistamisessa organisaatioyksikköön on siksi syytä käyttää samaa organisaatiolistausta, joka viedään myös Koodistopalvelun sote-organisaatiorekisteriin.

5. Yksiköiden nimeämiskäytännöt

Sosiaalihuollon toiminta- ja palveluyksiköt nimetään siten, että ylimmän tason (0-taso) organisaation nimi on Y-tunnuksen omistavan yksikön virallinen nimi. Kuntaorganisaatiossa sosiaalihuollon toimintayksikkö on yleensä sosiaalitoimi tai sosiaali- ja terveystoimi, jolloin nimessä tulee näkyä myös, mistä kunnasta on kyse. Kaikki toimintayksikön alaisuuteen kuuluvat palveluyksiköt nimetään siten, että sekä pitkässä nimessä että lyhenteessä on nimen lopussa myös toimintayksikön nimi.

Sote-organisaatiorekisteriin merkittävät yksiköt nimetään yksilöivästi, että ne erottuvat muista samankaltaisista organisaatioista. Esimerkiksi *Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi* on sosiaalihuollon toimintayksikkö. Pelkkä *Sosiaali- ja terveystoimi* ei riittäisi yksilöimään organisaatiota. *Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi* on toimintayksikön pitkä nimi. Pitkä nimi voi sisältää enintään 255 merkkiä. Sen lisäksi kaikille yksiköille määritellään lyhenne, jonka maksimipituus on 60 merkkiä. Lyhenteessä pyritään selkeyteen ja siinä voi käyttää yleisesti tunnettuja lyhenteitä, mutta useiden sanojen katkaisua eri tavoin tulee välttää. *Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi* kelpaisi pituutensa puolesta lyhenteeksi sellaisenaankin, mutta selkeämpää on käyttää lyhennettä *Eksote*, joka on yleisesti tunnettu. Esimerkiksi *E-Karj. sos.- ja terv.piiri* olisi huono vaihtoehto lyhenteeksi. Helppokäyttöinen lyhenne auttaa alemman tason yksiköiden nimeämistä, sillä *palveluyksikön nimen lopussa tulee näkyä toimintayksikön nimi*. Esimerkiksi *Helsingin sosiaali- ja terveystoimen* lyhenne on *Helsingin sote*. Tätä on lyhyytensä takia helppo käyttää myös palveluyksiköiden lyhenteissä, kuten esimerkiksi *Haagan neuvola*, *Helsingin sote*.

Palveluyksikkö on hyvä nimetä sote-organisaatiorekisteriin samalla nimellä, jolla se yleisesti tunnetaan. Samalla nimen tulisi olla mahdollisimman täydellinen yksikön virallinen nimi. Kohdan 3 esimerkissä esiintyvä *Mansikkarinne* on ilmoitettu rekisteriin sen yleisesti tunnetulla nimellä *Mansikkarinne*, mutta yksikön pitkä nimi voisi olla myös *Lasten ja nuorten koti Mansikkarinne*, *Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi* ja lyhenne nykyiseen tapaan *Mansikkarinne*, *Eksote*.

Tietopalvelut

Operatiivisen toiminnan ohjaus (OPER)

4.7.2018

6. Yksityiset palveluntuottajat

Ilmoituksenvaraisen ja luvanvaraisen yksityisen sosiaalihuollon palveluntajien toiminta- ja palveluyksikkötiedot saadaan sote-organisaatiorekisteriin suoraan lupahallinnon Valveri-rekisteristä (tulevaisuudessa Soteri-rekisteristä), ja niitä hallinnoidaan ainoastaan lupahallinnon kautta. Valverissa organisaatiorekisteri on hierarkialtaan kaksitasoinen, joista ylätaso kuvaa palveluntajaorganisaatiota ja alempi taso sen palveluyksikköjä.

Lisätiedot

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Operatiivisen toiminnan ohjaus -yksikkö antaa tarvittaessa lisätietoja ohjeen soveltamisesta.

Yksikönpäällikkö

Jarmo Kärki

Erikoissuunnittelija

Antero Lehmuskoski

Jakelu:

Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarjoajat
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarjoajat
Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien valmistajat

Tiedoksi:

STM kirjaamo, Marja Penttilä, Minna Saario